

Kdy začne další finanční krize?

When the next financial crisis will begin?

Rafik Bedretdinov

Anotace

Článek je věnován velmi aktuální problematice dalšího vývoje finančních trhů. Předpovídá nástup další finanční krize v roce 2018. Důvodem jsou opatření Basel III, které směřují ke stabilizaci bankovního sektoru v Evropě, mají však i negativní dopad.

Klíčová slova: banky, Basel III, finanční sektor, krize, opatření, podniky

Abstract

This article is devoted to very topical issues of further development of financial markets. It predicts the onset of a specific financial crisis in 2018. This is due to the Basel III measures, which are aimed at stabilizing the banking sector in Europe, but they also have negative impacts.

Key words: banks, Basel III, financial Sector, crisis, measures, businesses

Úvod

Otázka zní: jak bude probíhat další vývoj finančních trhů? V literatuře, která vyšla po světové finanční a ekonomické krizi, o tom existuje mnoho různých hypotéz, předpokladů, smyšlenek a dokonce i věšteckých proroctví. Reálná skutečnost však je různorodá a rozporná. K její analýze je nutno vyjít z nynějšího stavu světové ekonomiky a z pokusů předejít opakování světové krize, která ve světě způsobila mnoho škod. Jedním z významných opatření v rámci

dohody Basel III o dalším směřování mezinárodních regulačních opatření týkajících se světových finančních trhů, byla přijata v Basileji v prosinci roku 2010.- Tato dohoda je reakcí na globální finanční krizi a měla chránit bankovní systém od menších cyklických rizik.

Mráček . z Institutu evropské integrace, v r. 2011 napsal, že „... banky v ČR nemají problémy“ s realizací opatření Basel III.“^[1].

¹ Mráček, Karel: Přijatá a uvažovaná opatření k regulaci finančního sektoru v Evropské unii. IN: Sborník konference Evropský institucionální rámec a základy globální regulace. Brno 2011.

Toto pozitivní očekávání však později nesdílela agentury Bloomberg. Podle jejího tvrzení ten, kdo chce vědět, co bude dál, respektive, kdy začne další finanční krize, má počítat s datem 1. ledna 2018. Právě od ledna 2018 vstoupí v platnost nové normy, které pravděpodobně ještě více omezí úvěrové možnosti bank a donutí je poskytovat finanční prostředky jen spolehlivým vypůjčovatelům. Podle názoru řady dotazovaných analytiků, taková opatření jen přispějí k růstu bankrotů v celém světě. Jak se domnívá D. Kučera, „V roce **2018** má **vstoupit v platnost několik pravidel** (podtrhl D. K.), která velmi pravděpodobně **omezí možnosti získávání úvěrů**. Jedná se o regulatorní opatření pro bankovní sektor podle dohody **Basel III**).^[2]. Právě tak

jako u jakéhokoli jiného opatření finanční regulace, následky tohoto opatření pocítí trhy dokonce dříve, než budou zahájeny samotné realizační kroky. Poukážeme zde na dva klíčové normativy, které

vstoupí v platnost od začátku roku 2018:

* bude realizována nová metodika pro výpočet „ukazatele čistého stabilního financování“ (Basel III: the net stable funding ratio, NSFR), která bere v úvahu rámec balíku reforem Basel III zaměřených na regulaci rizika likvidity; *

poslední platná verze mezinárodních standardů pro účetní závěrky bude nahrazena novou verzí. (IAS - International Accounting Standards); Ve srovnání s obsahem předcházejících variant čtvrtá verze (IFRS) 9 zahrnuje celou řadu nových ustanovení týkajících se klasifikace a oceňování finančních aktiv. Navíc, v této verzi je přidán souhrn požadavků, které berou v potaz očekávané úvěrové ztráty (expected credit losses) u finančních aktiv a povinností (commitments), spjaté s prolongováním úvěru.

Standardizace „Basel III“ byla již vícekrát kritizována ekonomy, neboť vede ke snižování likvidity na světových trzích a zpomaluje růst úvěrů. Podle zprávy ČNB 2015/2016: „Jedním z nástrojů likvidity dle Basel III je ukazatel čistého financování je

² Kučera, David: Finanční krize 2018 v plném proudu. Zdroj: www.davidkucera.cz/clanky/detail/60.

článek 414 CRR dohody Basel III (pro banky EU povinný od roku 2016) s tím, že se předpokládá zavedení jeho minimálního standardu od roku 2018.^{[[3]}

První vnější příznaky se objevily tam, kde vlastně Basel III zdánlivě neměl mít žádný dopad, a to v USA. Jakmile normy regulující bankovní sféru začaly být poněkud tíživější, počet pracovních míst v bankovním sektoru USA drasticky snížil.

Počet zaměstnanců ve zprostředkování úvěrů a souvisejících činností

v USA

V Evropě - na rozdíl od USA - se projevuje poněkud nejednoznačný trend. Podle zprávy o finanční stabilitě, vydané Českou národní bankou, V ČR...“během roku 2015 bylo na finančním trhu zaměstnáno v průměru 71 tisíc zaměstnanců, což je o 0,3 % více než v roce 2014. K nejvyššímu absolutnímu nárůstu počtu zaměstnanců, ve výši 417, došlo u nebankovních peněžních institucí. Růst je patrný také u bankovních peněžních institucí. Naopak pokles průměrného počtu zaměstnanců nastal v případě finančních leasingových společností, penzijních fondů a společností a též i pojišťoven“^[4].

Poněkud jiná situace v Evropě jako celku. Evropská centrální banka uvádí, že v Evropě vznikla jednotná soustava bankovníctví, která udržuje situaci pod kontrolou. Ve skutečnosti bankovní systém Evropy není stabilní. V jakémkoli okamžiku může nastat kolaps té či oné klíčové banky, což může vyvolat finanční krize napříč kontinentem. Brusel však patrně podceňuje skutečnou situaci v EU a v Eurozóně. Do očí bijícími problémy prochází například Deutsche Bank Zde je několik ukazatelů za rok 2016 (v eurech): aktiva – 1,63 bilionů.; vlastní kapitál – 62,7 mlrd.; obrat (hrubý příjem) – 33,5 mlrd. Počet zaměstnanců na konci roku 2016 – 101 tisíc osob. Nejnepříjemnější pro banku v

³ Česká národní banka: Zpráva o finanční stabilitě 2015/2016

⁴ Tamtéž

minulém roce byly katastrofické hospodářské výsledky. Místo obvyklého zisku Deutsche bank utrpěla čistou ztrátu ve výši 6,77 miliard eur. Bankovní kapitalizace byla velmi nízká - asi 20 miliard eur. Pro srovnání: s britskou bankou HSBC (srovnatelné s Deutsche bank v aktivech a dalších ukazatelích) uveďme, že tržní kapitalizace britské banky se v posledním roce pohybovala v rozmezí 160-190 mld. eur. Jestliže v polovině dubna loňského roku jedna akcie německé banky stála asi 33 eur, pak na začátku března letošního roku její cena klesla na rekordní minimum - 11,35 eur. A to ještě nemluvíme o dalším možném vývoji. Deutsche Bank, největší německá a čtvrtá největší evropské banka, čelí rostoucí nedůvěře investorů,

kteří se k ní otáčejí zády. Způsobil to hlavně skandál s hypotéčnými cennými papíry. V případě krachu by se totiž mohly „nakazit“ i další evropské banky. Vstřícnost však nyní projevilo americké ministerstvo spravedlnosti.^[5]

Požadavek IFRS 9 v podobě dřívější kompenzace možných úvěrových ztrát je krokem, který, jak tvrdí některé analytici, zvýší objem nevratných aktiv u řady bank alespoň o třetinu. Tudíž úvěry budou pro banky nákladné a nerentabilní. Podle názoru M. Kotkové a M. Krechovské: „Změny v bankovním systému vyvolané zavedením mezinárodního standardu Basel III budou mít bezprostřední dopad na financování podniků (zdůraznil R.B.). Zpřísnění ukazatelů ...povede k zvýšeným nárokům bank na podniky a zpřísnění úvěrových podmínek.“^[6]

Nová pravidla Basilejského výboru (nutno zdůraznit, že doporučení Basilejského výboru nejsou závazná) zaměřená na omezování svobody jednání bank, vstoupí v platnost v průběhu příštích dvou let. Pravidla byla zavedena po globální finanční krizi a striktně nařizují, aby banky, v závislosti na bonitě vypůjčovatele, přidělovaly více finančních prostředků na každý dolar, které vydávají na úvěr. Potíž je však v tom, že globální regulátoři vyhrazují samotným bankám právo rozhodovat o důvěryhodnosti klientů. Počínaje rokem 2017 finanční instituce nebudou moci používat své interní modely pro hodnocení rizika na obou stranách. Od roku 2018 toto nařízení by mělo být rozšířeno s ohledem na proces sekuritizace. Sekuritizace je procedurou, při které je ze souboru objemově

⁵ Zdroj: <http://ekonomika.idnes.cz/akcie-deutsche-bank>

⁶ Kotková, M.- Krechovská, M.: Dopady implementace Basel III na finanční řízení podniků. In: Trendy v podnikání – Business Trends 4/2012.

malých, a zpravidla i méně likvidních aktiv jako leasing, dluh na kreditních kartách, studentské půjčky, spotřebitelské půjčky, atp. vytvořen obchodovatelný cenný papír. Později - i když přesné datum zatím nebylo stanoveno - věřitelé budou muset ohodnotit všechny své zákazníky na základě standardů stanovených Basilejským výborem. Podle navržených pravidel firmy s vyššími příjmy a nízkým dluhovým zatížením budou požadovat od bank menší objem kapitálu, což znamená, že banky budou mít motivaci k tomu, aby půjčovaly pouze velkým korporacím s nejlepšími výsledky podnikání. V této souvislosti přejme úspěch malým a středním podnikům, které nutně potřebují prostředky pro zvýšení svých podnikatelských aktivit. Lobbisté evropského bankovního sektoru správně tvrdí, že Basel III zhorší už i beztak špatnou situaci evropských bank, neboť podle nových norem si mnohé banky nebudou s to půjčovat prostředky. Kromě toho existuje nebezpečí, že jejich nerealizovaný úvěrový podíl pohltí konkurenti z USA, kteří jsou silní na vnitřním trhu a mohou počítat s velkou pružností ze strany regulátorů. Předtím, než toto nařízení vstoupí v platnost, začne pracovat nová metodika výpočtu NSFR (NSFR - poměr čistého stabilního financování měří výši dlouhodobějších, stabilních zdrojů financování, které instituce používá, ve vztahu k profilům likvidity financovaných aktiv a potenciálu pro podmíněné výzvy na financování likvidity vyplývající z podrovných závazků a povinností). Tato norma vyžaduje minimální

částku financování, u níž se očekává, že bude stabilní v časovém horizontu jednoho roku na základě faktorů rizika likvidity. Od této chvíle banky budou nuceny omezit objem vyplacených finančních prostředků, který bude vycházet z výpočtu jejich celkové bilanční sumy. NSFR totiž je definován jako poměr disponibilního stabilního zdroje financování a požadovaného objemu stabilního financování.

Pro banky bude čím dál, tím obtížnější stimulovat růst světové ekonomiky bez ohledu na výši klíčových sazeb. Banky budou nuceny „utáhnout si opasky“, což znamená, že se očekává ještě více bankrotů, propouštění a snižování počtu pracovních míst. Takto vzniká scénář, který je velmi podobný standardnímu globálnímu krizovému vývoji. Jak píše již zmiňovaný D. Kučera: „Na základě uvedených dat **lze předpokládat, že finanční krize v roce 2018 bude v plném proudu** (zdůraznil D.K.). Již nyní lze spatřovat signály ochlazení světové ekonomiky, která se velmi **pravděpodobnou recesí v roce 2017** (zdůraznil D.K.) začne do krize propadat“^[7].

⁷ Kučera, David: cit.článek

Závěr

Basel III v podstatě chrání bankovní systém, ale jen od malých cyklických rizik. Je nepravděpodobné, že bude schopen ochránit bankovní systém před systémovými krizemi, jako byla finanční krize v roce 2008 nebo dluhová krize v roce 2010 (Řecko). Jak poznamenal bývalý šéf Bank of England Marvyn King, nedávno přijatá bankovní legislativa, široce používána od poslední finanční krize, si zcela jistě vyžádala hodně právnické práce, ale nikdo neví, nakolik bude efektivní. Vždyť nejsou zanedbatelné náklady na

zavedení finanční regulace. Basilejský výbor je odhadl částkou 602 miliardy eur. Aby banky vyhovely pravidlům, přijdou o hromadu peněz, není však jiná cesta. Možná právě to naznačuje, že vývoj směřuje k nové finanční krizi v roce 2018.

Jak ukázala praxe, předchozí pravidla Basilejského výboru nebyla dostatečná, aby zabránila nedávné finanční krizi. Postupně se zotavující globální bankovní systém má ještě nyní vážné strukturální problémy, a to navzdory značné finanční podpoře ze strany vlád. Autoři reformy se počítají především s tím, že při opakování krize, nebudou banky žádat pomoc od státu, aby zabránily úpadku.

Na závěr uvedme názor V. Tomšíka z ČNB: „Celkově by bankovní sektor měl nová pravidla splňovat. Problémy mohou nastat u některých jednotlivých bank. ČNB obecně podporuje Basel III...“ Co nás však čeká?

Literatura

1. Česká národní banka: Zpráva o finanční stabilitě 2015/2016.
Dostupné: <http://cnb.cz>
2. Eurofinance: The impact of Basel III on corporate performance.
Dostupné z http://www.eurofinance.com/_documents/5
3. Kotková, M.-Krechovská, M: Dopady implementace Basel III na finanční řízení podniků. In: Trendy v podnikání – Business Trends 4/2012.
4. Kučera, D.: Finanční krize 2018 v plném proudu.
Zdroj: [www.davidkucera.cz/clanky /detail/60](http://www.davidkucera.cz/clanky/detail/60).

5. Maráček, K.: Přijatá a uvažovaná opatření k regulaci finančního sektoru v Evropské unii a na globální úrovni. In: Sborník konference Evropský institucionální rámec a základy globální regulace. Brno 2011.
6. Tomšík, Vladimír: Basel III: dopad do českého finančního sektoru. ČNB ze dne 31.05.2011.

Kontakt:

PhDr. Rafik Bedretdinov, PhD.
Vysoká škola finanční a správní
Fakulta ekonomických studií
Estonská 500, Praha 10, 101 00
7824@mail.vsfs.cz